

Streszczenie pracy doktorskiej

mgr Paweł Pałasiński

Hanny Buczyńskiej-Garewicz interpretacja filozofii Fryderyka Nietzschego.

Studium analityczno-krytyczne

Promotor: ks. dr hab. Jarosław Jagiełło, profesor UPJP II

Filozofia Fryderyka Nietzschego była i jest przedmiotem zainteresowania wielu badaczy. Na przestrzeni ponad stu lat od śmierci autora *Tak mówił Zaratustra* powstało wiele różnych interpretacji jego filozofii. Wśród nich uprzywilejowane miejsce zajmują trzy autorstwa Martina Heideggera, Karla Jaspersa i Gillesa Deleuze'a. Interpretacje tych trzech wielkich filozofów są próbami uporządkowania wieloznacznych wypowiedzi Nietzschego w ramach pewnej całości. Polska filozofka Hanna Buczyńska-Garewicz podejmuje się tego samego zadania co wspomniani trzej filozofowie. Na kartach swoich książek prezentuje całościową wykładnię filozofii Nietzschego jako namysłu nad czasową strukturą woli. Należy przy tym podkreślić, że odnalezienie klucza interpretacyjnego dzięki któremu możliwe jest wskazanie wzajemnych zależności pomiędzy różnymi ideami i koncepcjami w filozofii Nietzschego jest przedsięwzięciem niesłychanie trudnym do zrealizowania. Ponadto interpretacja Buczyńskiej-Garewicz nie została dotąd poddana analizie i krytycznemu opracowaniu. Ten brak wskazuje na nierozwiązany dotąd problem badawczy, który można sformułować w postaci pytania: czy odczytanie Buczyńskiej-Garewicz wnosi istotne *novum* do badań nad myślą niemieckiego filozofa?

Celem niniejszej rozprawy doktorskiej jest zarówno rekonstrukcja oraz krytyczna analiza interpretacji filozofii Nietzschego Buczyńskiej-Garewicz, jak i obrona tezy mówiącej o nowatorstwie jej odczytania.

W prezentowanej pracy zastosowano następujące metody badawcze: interpretacja immanentna (polegająca na analizie samego tekstu odczytywanego dzieła z ograniczeniem

odwoływania się do kontekstów wobec niego zewnętrznych), analiza krytyczna oraz analiza porównawcza.

Prezentowana rozprawa składa się z trzech rozdziałów z których każdy jest podzielony na pięć podrozdziałów.

Rozdział I niniejszej pracy zawiera syntetyczną ekspozycję najważniejszych idei filozofii Nietzschego, które są również przedmiotem analiz Buczyńskiej-Garewicz. Ma on charakter wprowadzający w problematykę pracy. W rozdziale tym zastosowano metodę interpretacji immanentnej tekstu w oparciu o materiały źródłowe. W pięciu podrozdziałach rekonstrukcji poddane zostało znaczenie takich idei i koncepcji jak: wola mocy, prawda, nihilizm, wieczny powrót tego samego oraz przewartościowanie wszystkich wartości. Ekspozycja znaczenia tych pojęć jest kluczowa dla obrony tezy badawczej rozprawy. Pozwala ona na jasne ukazanie w kolejnych rozdziałach pracy różnicy pomiędzy literalnym sensem, jaki nadaje Nietzsche używanym pojęciom a ich interpretacjami.

Rozdział II prezentowanej rozprawy, stanowiący główną część pracy, jest analizą i krytycznym opracowaniem interpretacji filozofii Nietzschego autorstwa Buczyńskiej-Garewicz. Metody użyte w tym rozdziale to interpretacja immanentna – zastosowana do rekonstrukcji interpretacji polskiej filozofki, oraz analiza porównawcza i analiza krytyczna. Interpretacja Buczyńskiej-Garewicz ma u swej podstawy przekonanie, iż filozofia Nietzschego stanowi namysł nad czasową strukturą woli. W pięciu podrozdziałach wyeksponowane zostają kluczowe elementy jej wykładni. Rekonstrukcję interpretacji Buczyńskiej-Garewicz rozpoczyna omówienie jej objaśnienia znaczenia nietzscheańskiego pojęcia woli mocy, która ma dla niej diachroniczny charakter. Następnie analizie poddana zostaje jej interpretacja prawdy. Według polskiej filozofki, prawda dla Nietzschego jest subiektywnym wyrazem życia konkretnego człowieka, który będąc wolą tworzącą czas jest skazany na zmienność. W trzecim podrozdziale omówiona zostaje opisana przez Buczyńską-Garewicz wykładnia nihilizmu rozumianego przez nią jako resentyment wobec czasu – choroba woli objawiająca się niezdolnością do podejmowania suwerennych aktów i ich afirmacji. W kolejnym podrozdziale zaprezentowana zostaje interpretacja koncepcji wiecznego powrotu tego samego. Buczyńska-Garewicz ujmuje ją jako koncepcję mającą za zadanie przeciwdziałać nihilizmowi. Według niej uczy ona afirmacji poprzez ukazanie, iż przeszłe akty woli mogą być przez nią ponownie chciane (reafirmowane). W ostatnim podrozdziale rekonstrukcji poddane zostaje jej ujęcie idei przewartościowania wszystkich wartości. Dla tego celu analizowane są takie pojęcia jak nadczłowiek, *amor fati* i dionizyjskość. W interpretacji Buczyńskiej-Garewicz pojęcia te wskazują, podobnie jak koncepcja wiecznego powrotu tego samego, na taki stan woli

w którym nie dochodzi do konfliktu wynikającego z negatywnego odniesienia do jej przeszłych aktów.

W rozdziale II zasygnalizowane zostają również różnorodne braki interpretacji Buczyńskiej-Garewicz polegające głównie na zawężaniu znaczenia interpretowanych idei filozofii Nietzschego do jednej z wielu zaprezentowanych przez tego filozofa perspektyw. Polska filozofka odczytuje jednoznacznie myśl Nietzschego jako namysł nad wolą i czasem, nad diachroniczną strukturą woli. Takie odczytanie jego filozofii jest zarówno oryginalne, jak i u swej podstawy zawężone jedynie do tej jednej perspektywy. Jednocześnie należy zaznaczyć, że ukazanie, iż filozofia Nietzschego może być rozumiana jako namysł nad czasową strukturą woli stanowi oryginalne ujęcie omawianej autorki.

Rozdział III stanowi rekonstrukcję wybranych interpretacji idei i koncepcji filozofii Nietzschego dokonanych przez różnych jej badaczy. Rekonstrukcja ta ma za zadanie wyodrębnienie kluczowych dla omawianych autorów założeń interpretacyjnych, które służą jako materiał do porównania ich z założeniami zawartymi w wykładni Buczyńskiej-Garewicz. Główną metodą użytą w tym rozdziale jest analiza porównawcza. Metoda ta pozwala na wykazania zarówno różnic jak i podobieństw pomiędzy interpretacją Buczyńskiej-Garewicz a innymi zaprezentowanymi w tym rozdziale interpretacjami. Analizy zawarte w tym rozdziale pracy są kluczowe dla rozwiązania problemu badawczego niniejszej rozprawy. Dzięki nim możliwa jest do uzyskania odpowiedź na pytanie o nowatorstwo odczytania filozofii Nietzschego autorstwa Buczyńskiej-Garewicz. Wśród omawianych interpretacji znalazły się wykładnie m.in.: Martina Heideggera, Karla Jaspersa, Gillesa Deleuze'a, Maxa Schelera oraz te mniej znane autorstwa Arthura C. Danto i Roberta C. Solomona. Omówienie kluczowych dla ich interpretacji aspektów w sposób jasny pozwala ukazać podobieństwa polegające na powielaniu schematów interpretacyjnych oraz różnice świadczące o oryginalności ujęcia interpretacji Buczyńskiej-Garewicz na tle omawianych wykładni.

Na koniec pracy zaprezentowane zostają wnioski płynące z przeprowadzonych analiz. Wynika z nich, że główną tezę rozprawy udało się obronić. Skłania do tego fakt, iż nikomu z pośród omawianych interpretatorów filozofii Nietzschego poza Buczyńską-Garewicz nie udało się pokazać, iż cała filozofia Nietzschego stanowi namysł nad czasową strukturą woli. Jej ujęcie należy zatem uznać za ważny głos w nieustannie trwającej debacie dotyczącej tego, jak należy rozumieć filozofię autora *Tak mówił Zaratustra*.

03092018
